



**Vytautas Merkys**

Knygnešiai

Nuo 1864 iki 1904 metų Lietuvoje buvo draudžiama spausdinti, įvežti bei platinti lietuviškas knygas. Todėl šiuo sunkiu laikotarpiu atsirado knygnešiai, kurie gabeno lietuvišką spaudą iš užsienio ir ją platindavo Lietuvoje. Buvo gabenama Mažojoje Lietuvoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose išleista spauda. Dažniausia Didžiosios Lietuvos knygnešiai pereinavo sieną nelegaliai. Mažojoje Lietuvoje nupirkę spaudos, nešdavo ją per sieną ryšuliuose į Rusijos imperijos teritoriją patys ir su talkininkais iš pasienio gyventojų iki įrengtų tarpinių punktų – slėptuvių. Nuo pasienio spauda dažniausia arkliais ir traukiniais buvo vežama į tuos punktus, iš kurių ją paėmę nešėjai platindavo patys arba parduodavo specialiai tuo užsiimantiems žmonėms. Draudžiamosios lietuvių spaudos platintojai paprastai veikė savo, vėliau ir platesnėje apylinkėje, namuose įsirengdavo kelias slėptuves. Knygnešių veikla buvo pavojinga.